

Beschouwingen bij 'De Toekomst is Jong'

Frank Vandenbroucke

Universiteit van Amsterdam

Conferentie 'De Toekomst is Jong'

Kind en Gezin, 6 oktober 2016

Structuur van de presentatie

- Focus op kinderen en hun – ongelijke – omgeving
- Drie foute tegenstellingen
- Kansarmoede in Vlaanderen
- Harde knelpunten
- Lokaal verbindingsbeleid
- Nood aan concretisering

Structuur van de presentatie

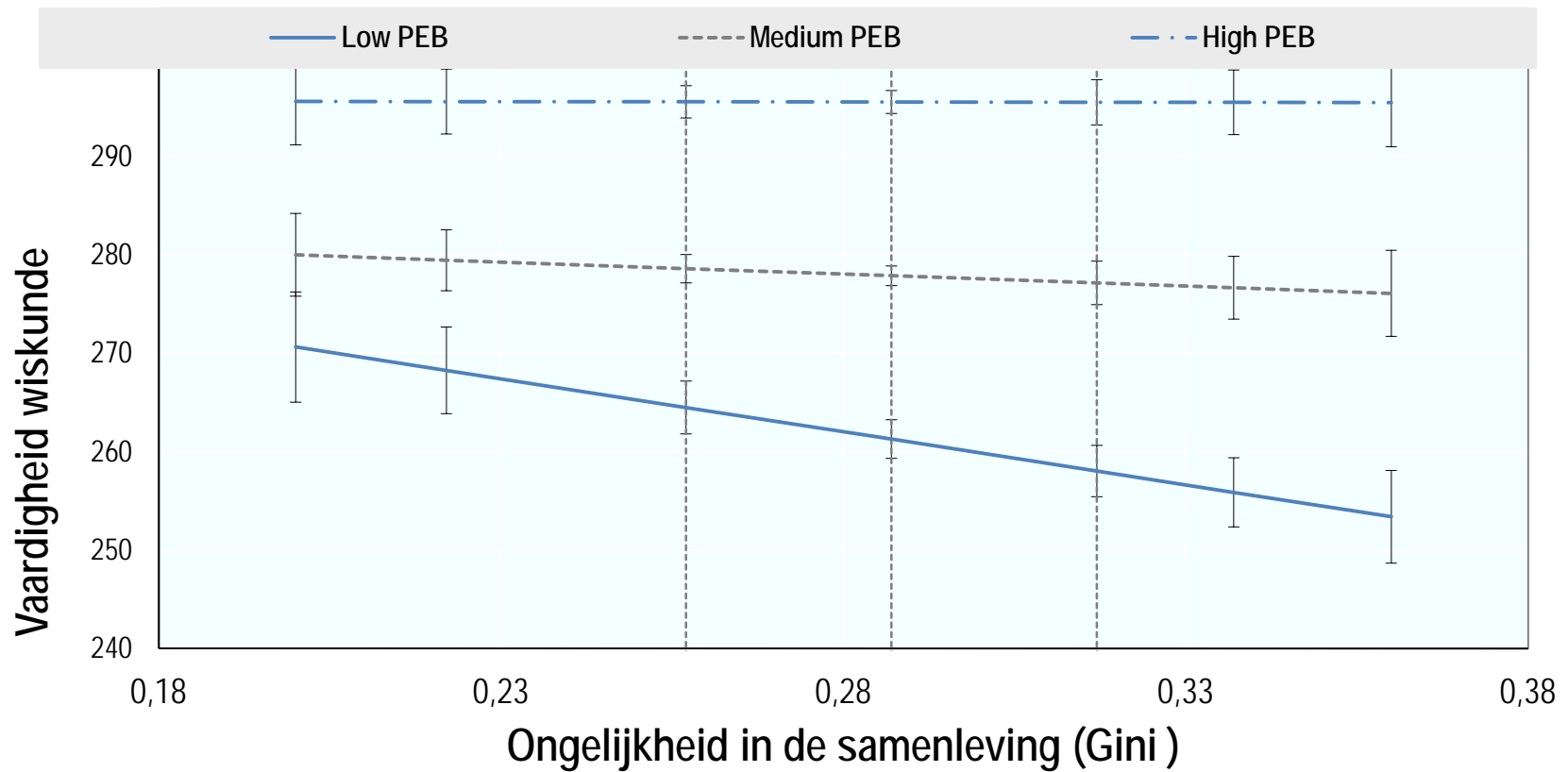
- **Focus op kinderen en hun – ongelijke – omgeving**
- Drie foute tegenstellingen
- Kansarmoede in Vlaanderen
- Harde knelpunten
- Lokaal verbindingsbeleid
- Nood aan concretisering

Drie foute tegenstellingen

- Gelijke kansen scheppen \Leftrightarrow gelijke resultaten verzekeren

OESO: kansen en resultaten, vicieuze cirkels van ongelijkheid

Gemiddelde vaardigheid in wiskunde, in functie van onderwijsachtergrond ouders (PEB) en inkomensongelijkheid in de samenleving

WHO (Marmot Review, 2013): ‘de oorzaken van de oorzaken’

- Sociale ongelijkheid inzake gezondheid is groot
- “One response ... is to ensure universal coverage of health care. Another is to focus on behavior – smoking, diet, and alcohol – that cause much of these health inequities but are also socially determined. The review endorses both of these responses. But the review recommendations extend further – to **the causes of the causes**: the conditions in which people are born, grow, live, work and age and inequities in power, money and resources that give rise to them.”

WHO (Marmot Review, 2013): proportioneel universalisme

- **Marmot Review** “There is a social gradient in health : health is progressively better the higher the socioeconomic position of people and communities. It is important to design policies that act across the whole gradient and to address the people at the bottom of the social gradient and the people who are most vulnerable. To achieve both these objectives, policies are needed that are universal but are implemented at a level and intensity of action that is proportionate to need – proportionate universalism.”
- **Jong en Gezond:** “We stellen een aanpak voor welke toepasbaar is voor alle zwangeren, kinderen en hun ouders (*universele aanpak*) maar waarbij de intensiteit van de ondersteuning en de wijze waarop die geboden wordt sterk kan variëren naargelang de ondersteuningsnood van de zwangere, het kind en/of de ouders (*proportionalisme*). Voor zeer specifieke doelgroepen kunnen additionele programma’s worden voorzien.”

Drie foute tegenstellingen

- Gelijke kansen scheppen \Leftrightarrow gelijke resultaten verzekeren
- Universele voorzieningen \Leftrightarrow selectieve voorzieningen

Het is mogelijk vicieuze cirkels te doorbreken...

- **Marmot review:** “Evidence shows that high-quality early years services, with effects on parenting, can compensate for the effects of social disadvantage on early child development. Given the nature of early childhood, the services that support this stage of life are intergenerational and multiprofessional, include health, education and social welfare and are aimed at parents as well as children.”
- **Peter Adriaenssens:** “De effecten van armoede zijn omkeerbaar door stimulatie, door steun aan het gezin, door een buurt rond het gezin waar burgers kwetsbaarheid respecteren en niet als etiket hanteren dat uitsluiting meebrengt. De vertraging in ontwikkeling kan dus terug aangezwengeld worden, en dat des te meer als vroeg met de gepaste stimulatie begonnen wordt. Als we alle ouders, ook de zwakke, kunnen ondersteunen in hun nestvorming, dan hoeft armoede niet noodzakelijk te betekenen dat de capaciteiten van hun kinderen in de knop geknakt worden.”

Het is mogelijk vicieuze cirkels te doorbreken...

- **Marmot review:** “Evidence shows that high-quality early years services, with effects on parenting, can compensate for the effects of social disadvantage on early child development. Given the nature of early childhood, the services that support this stage of life are intergenerational and multiprofessional, include health, education and social welfare and are aimed at parents as well as children.”
- **Peter Adriaenssens:** “De effecten van armoede zijn omkeerbaar door stimulatie, door steun aan het gezin, door een buurman die het gezin waar burgers kwetsbaarheid respecteert helpt om de problemen te hanteren dat uitsluiting meebrengt. De ontwikkeling van kinderen kan dus terug aangezwengeld worden. Het is niet alleen de ontwikkeling met de gepaste stimulatie die kan worden verbeterd, maar ook de zwakke punten van de ouders worden ondersteund. Als we alle ouders, ook de zwakke, ondersteunen in hun nestvorming, dan hoeft armoede niet noodzakelijk te betekenen dat de capaciteiten van hun kinderen in de knop geknakt worden.”

Materieel comfort? of... verhalen voorlezen?

Drie foute tegenstellingen

- Gelijke kansen scheppen \Leftrightarrow gelijke resultaten verzekeren
- Universele voorzieningen \Leftrightarrow selectieve voorzieningen
- Materiële tekorten \Leftrightarrow immateriële tekorten

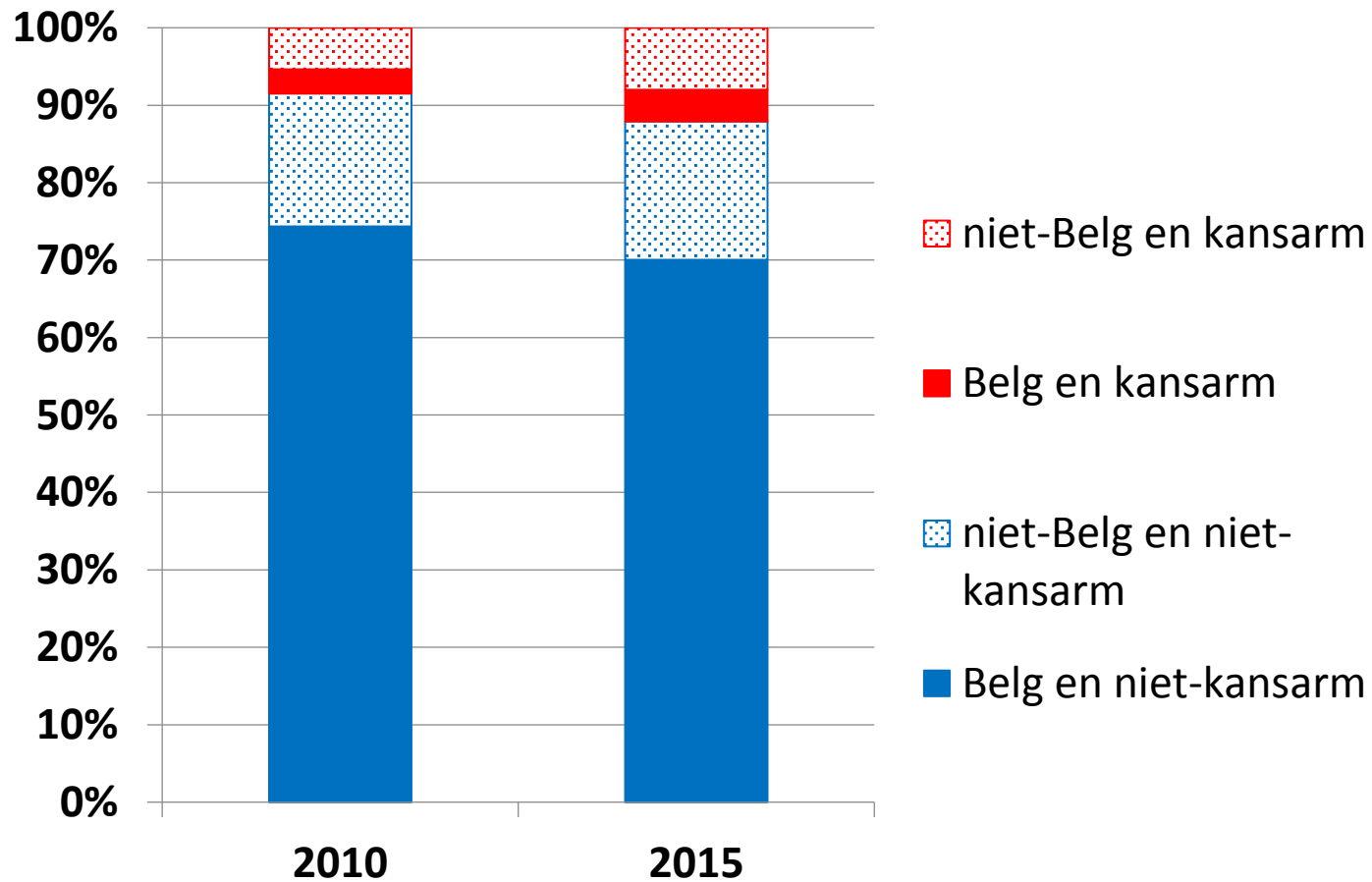
Europese Commissie (2013): een sterke aanbeveling

- Sociaal investeringspakket
- Aanbeveling: 'Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken'
 - Toegang tot arbeidsmarkt en werk dat loont voor ouders
 - Betaalbare en goede kinderopvang
 - Inkomensondersteuning door kinderbijslag, herverdeling...
 - Kwaliteit van en toegang tot sociale dienstverlening, gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting...
 - Betrokkenheid van kinderen zelf (rechten)

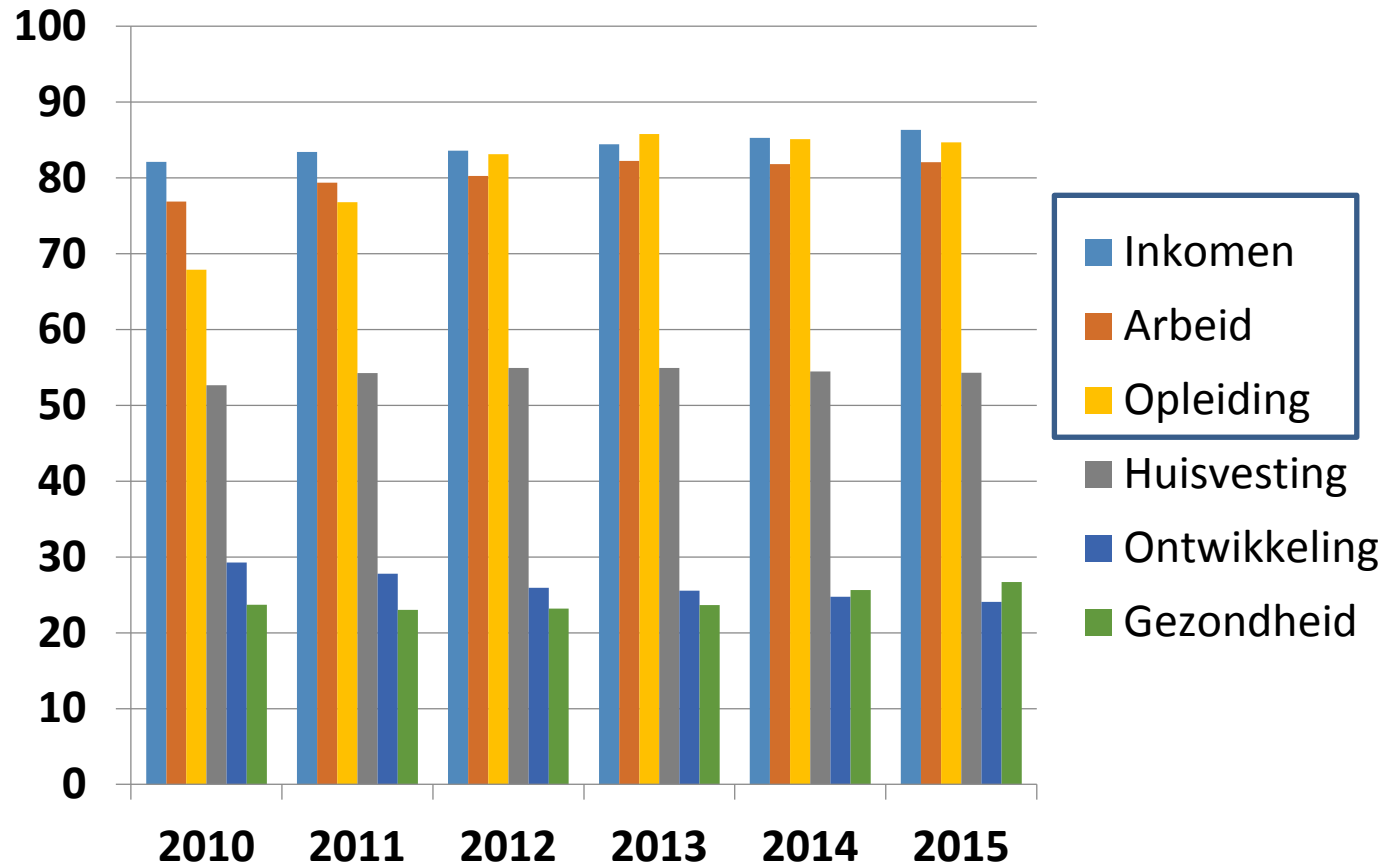
Structuur van de presentatie

- Focus op kinderen en hun – ongelijke – omgeving
- Drie foute tegenstellingen
- **Kansarmoede in Vlaanderen**
- Harde knelpunten
- Lokaal verbindingsbeleid
- Nood aan concretisering

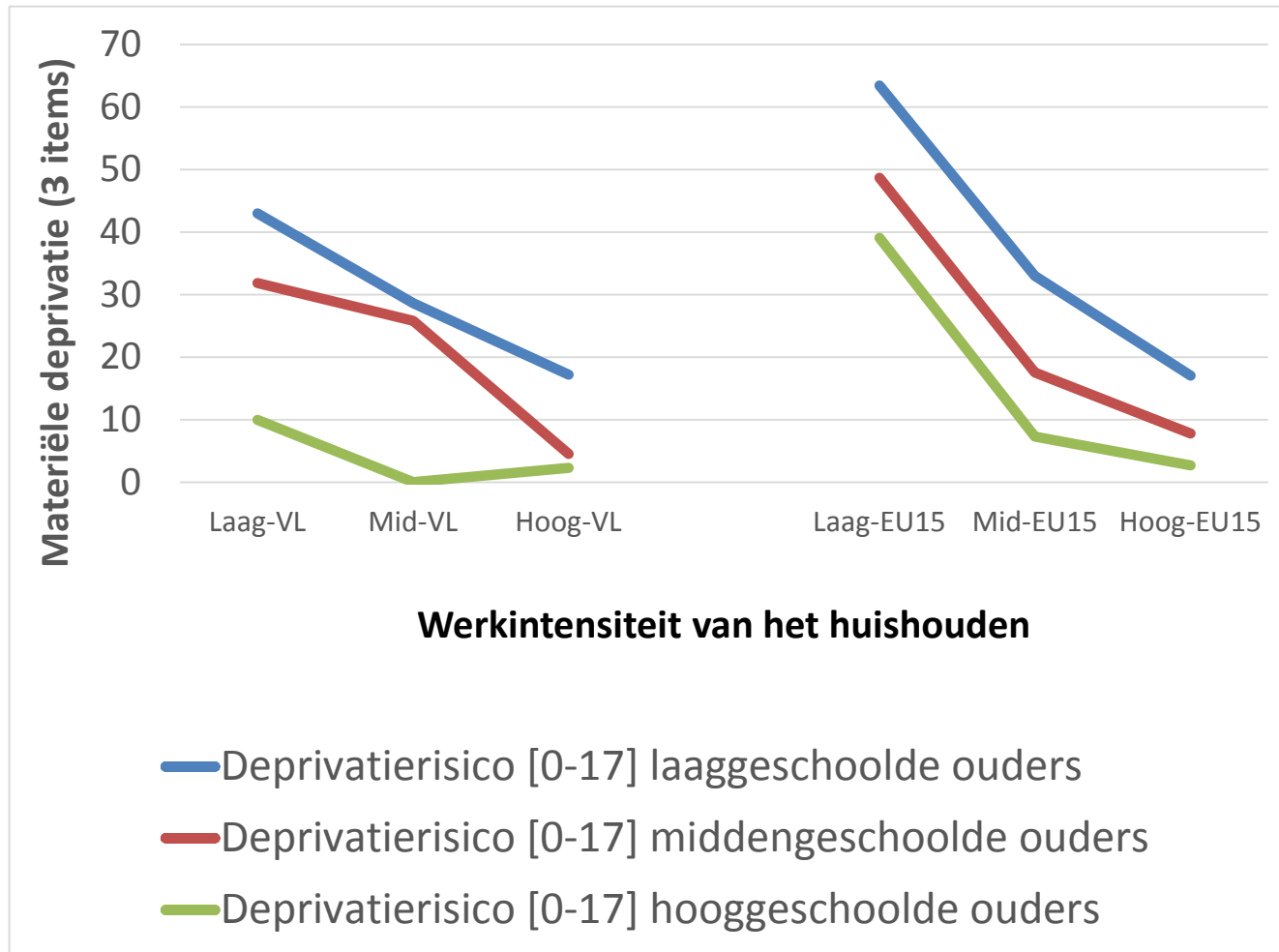
Kind en Gezin: kansarmoede neemt toe

'Verharding': *inkomen, werk & opleiding* domineren

Tekorten inzake werk èn scholing versterken elkaar

Berekening: Julie Vinck, CSB, UA, SILC 2011

Harde knelpunten

- Inkomensbeleid (nettoloon bij werk, werkloosheidsuitkeringen, leefloon, kinderbijslag...) en tariefbeleid
- Werk voor laaggeschoolden: nood aan een nieuwe beleidsdynamiek
- Onderwijs
 - Kleuterparticipatie: inschrijving, maar vooral: aanwezigheid; rol van scholen, LOP's, K&G, lokale overheden...
 - Overgangen
 - Onderwijshervorming en ongekwalificeerde uitstroom
 - Differentiële financiering werkingsmiddelen scholen
 - Lange schoolvakanties
 - ...

Structuur van de presentatie

- Focus op kinderen en hun – ongelijke – omgeving
- Drie foute tegenstellingen
- Kansarmoede in Vlaanderen
- Harde knelpunten
- **Lokaal verbindingsbeleid**
- Nood aan concretisering

Lokaal verbindingsbeleid

- *Jong en overal thuis:*
 - “Zowel de kwaliteit van de fysieke ruimte en de sociale leefomgeving als van de basisvoorzieningen voor jonge kinderen en hun gezin bepalen in grote mate hoe rijk of arm de ontplooiingskansen van kinderen zijn.”
 - “Vlaanderen heeft verschillende basisvoorzieningen voor kinderen en hun gezinnen (basisonderwijs, preventieve gezinsondersteuning, jeugdwerk...): we beschouwen de nauwe samenwerking tussen voorzieningen en diensten voor kinderen en gezinnen in een wijkgericht netwerk ook als een basisvoorziening.”
 - “... intense samenwerking in een wijkgericht netwerk...”
- Voorwaarden voor succes:
 - Centraal beleid moet sterk zijn in elk domein (kinderopvang, onderwijs, ...)
 - Centraal beleid moet aandacht hebben voor transities
 - Lokaal beleid moet ‘op het terrein’ gaan
 - Lokaal beleid heeft middelen nodig
 - Lokaal beleid moet kunnen leren uit wederzijdse ervaringen
 - Lokaal beleid moet echt kunnen regisseren (cf. Filip De Rynck)

Lokaal beleidsvermogen is cruciaal

Structuur van de presentatie

- Focus op kinderen en hun – ongelijke – omgeving
- Drie foute tegenstellingen
- Kansarmoede in Vlaanderen
- Harde knelpunten
- Lokaal verbindingsbeleid
- **Nood aan concretisering**

Beloftevolle maar te concretiseren beleidsvoorstellen

- *Jong en gezond* schetst hoe een 'universeel generiek zorgpad' voor alle (aanstaande) ouders en kinderen tot de leeftijd van 6 er zou kunnen uitzien, en hoe dit geïntensifieerd kan worden (o.b.v. richtlijn KCE, consultschema K&G, consultschema CLB...)
- *Te concretiseren:*
 - rol en profiel van een 'perinatale zorgcoördinator' ...
 - ... en het netwerk dat haar/hem ondersteunt (Huizen van het Kind? Lokale multidisciplinaire netwerken?)
 - inkanteling in de reguliere gezondheidszorg (transities!)
 - inbreng van de federale ziekteverzekering (o.m. betaalbaarheid, maar ook financiering actoren)